

Zaklel se je mlinar
 Takole je djel:
 Hero bom popravit
 Bom verbo porigal;

Da moja se žena
 Skuštrala ne bo
 Treč si obleke
 L mečkala tako.

Nekaj od zgodovine in seg Lapljanov. (op. Polše)

Veliko se je re pravdalo in pisarilo za stran Lap-
 ljanov, kje je njih pravo stanovanje bilo in
 kje je prava in prava domovina bila. Gotove-
 ga se ne more veliko reči. Od Fincoo svojih so-
 sedov, ki na Norveški strani pod različnim
 imenami, Koetkoo kmetujejo, so čisto razločni.
 Vse ljudstva merzlega podnebja, kakor tudi pla-
 ninske rastline, so si zelo enake pa vendar raz-
 ličnost v jeziku, segi in celo v postavi proso-
 nakaja. Nikakor se misliti ne sme, da bi pa-
 stirji propačeni in zdivžani bili, ker je gotovo ži-
 vinoreja starejši od kmetije. Če niso Samljani-
 tako narneč sebe zovejo, Lapljani se imenujejo

le po neki ondašnji rastlini - izvorni roj.
 ki v „Lamilanda“ (to je če niso tu iz zemlje iz-
 lexli), so tedaj v davnih časih sem perderli
 in sander je njihova postava okolišnam
 teh krajev prav permerjena. Dvomljivo je,
 ali so bili v starih časih sami svoji gospod,
 je se dežele in se proti jugu bolj razprostirali.
 Vproterjenje te misli, kažejo metvaško Lap-
 ljanovo glavo, ki so jo v Ionskem močirji
 našli. Brez dvoma so se večkrat bojevali z
 močnimi, junaškimi prebivalci južne strani.
 Vse basni in praotice polnočnih krajev po-
 pisujejo s čvrstimi barvami velikane in
 pertlikovce, htere v spominu imajo. Ko je
 bila vsa učnost le sv. pismu so izvire
 Lapljanov od po vsem soetu razkropljenih
 židov vzpeljevali. Ne morem povedati, od
 kod so Lapljani sedanje misli od stvarjenja
 sveta dobili. Po njihovih mislih se je to zgo-
 dilo. Zbamej se je karolj stvarjenja sveta s

Perkelj njem posvetoval. Juhmelj je hotel, da bi ose drevesa in steržena, ose jezera iz mleka bile in da bi na vsaki rastlini jagode rastle. Ker je bil Perkelj nasprotnih misel, je sedanjí svet na pol dober in na pol slab. Vesoljini potop je po tem vso deželo potopil. Juhmelj je pa ohranil sobrata (enega dečka in njegovo sestro), ter v vsako roko enega otroka vzel in ju na visoko goro "Passe-Ware" nesel. Ko so se vode slegle, sta šla ljudi iskat. Vse je bilo prazno in trikrat sta se srečala. Dva, krat se srečaje se spoznata, tretjokrat sta bila že mož in žena in od nju izvira ves sedanjí človeški rod. Ko enkrat perkelj razsaja in gromi, gleže en sin pod desko, drugi pa zunaj ostane. Juhmelj premeni to desko v hivo in straho pezdilivi sin je bil oče švedski. Ne, prestrašn sin je bil oče Lapljanov, ki pod milim nebom prebivajo.

Med obojima močema so tudi srednje bitja. Œja, Œja, kterega tudi For in Tierni kličejo, je

sin Perkelinov in ene od njega goljfanice,,
 veske hčere. Imiram jokajočega dečka Juba,,
 melj oprasa, bi li raji x očetam ali z ma,,
 terjo sel? Ker Aja prvo izvoli, ga sam izkoji;
 ki strok hudičev in izkojeneč božji hudob.,
 ne duhove preganja. Njegovo orožje je mav,,
 rica ali božji stolček.

dale sledi.

Iz življenja študenta.

(op. F. Mandelc)

Prišle so vakance, presereno zaželeni čas,
 ker ne le samo, de so me resile dolgočasnih
 aoristnih loov, so mi dale priložnost, ogre,,
 ti se po daljnih krajih kranjske dežele in
 domovine. Podal sim se v obliki učitelja
 na grad, od čigar posestnikov slavno zgo,,
 dovina kranjska govori in bo govorila,
 dokler bo sonce izhajalo in razsvetlevalo
 livade slovenske. V majhni dolini stoji

61 laških bark jadra z avstrijansko in sardin-
sko zastavo. Za lahki pridejo Anglesi in po-
tem Greki. Kipsčija z Francosi, Turki in
drugimi narodi je majhina. "Hotel de Pe-
tersbourg", ker smo ostali je veliko poslop-
je, tik mestniga oredja z lepim prozorom
na luke, na morje, na un krajno brežino
očačevskih štev. Ta hiša stoji na mestu
kjer je popred majhino lučko selo Hegji-Bei
in v starih časih o "deserta Getorum", sin-
ski "pontus Istriorum" stal. Teme dva
seloma se pač ni sanjalo, da bode ta pod-
loga tacemu mestu. (Dolje sledi.)

Nekaj iz zgodb in sej Lapljanov.

(Dolje.)

Viteške kasni popisujejo le boje z rusov-
skimi tolovaji. Kačijo se jame, v klerih
so se pri tacih priložnostih skrivali.
Naj berže so pa to stanovanja, kakoršne

62.

si prebivavci Kamčatke se zdaj napravljajo.
Morda so pa tudi te jame imeli, da so vanje
averino, ki merhovino zalazva, ločili. Pripr.
veduje se, da je enkrat groziona truma
perorela in vsi Laplanje kaže nagloma na
goro Kopovar ne daleč od Galivara. Na
to goro pa vodo seboj neso, ktero po hribu
doli zlijejo. Ko je zmrznila, v led stopnice
vsekajo. Tjer so hotli Rusje gori jih pobije-
jo, ter stebre in skale proti njim vale. Veli-
ko bilo jih je užitih. In se zdaj trava na
tistem okervavljenem mestu lepo raste.

Enake priprave se najdejo tudi v Lulejski
okolici, ki sovrastvo do Rusov vedno podpi-
hujejo. Serje njihova zgodovina pred spre-
brenjenjem zelo temna in gotovo so prerod.
ki te dobe nevarni.

Magnus, ki je tatinstvo, tako ajstro karnoval,
da ni nobenemu posestva zakljenenega ineti
treba bilo, je Laponio leta 1277 tistemu v
posest objubil, ki bi jo švedski vladar pridal.

63. bil. Za stran tega se jamejo kaj pogodovati.
Biskarlanje, in pomore vse, ki se niso hot.
li podati in bili so celo samovladarji v
Lapiji. Za majhni davki Švedski vladi
so dajali rujakaste vevecine kože. Rev.
ni kmetji so bili zatirani in so se zelo
pomanjšali. Biskarlanje so se kralji ste.
li in prva k. družina je nosil rdeči ob.
lačilo o zmarnje svoje visoke stopnje.

Le malo so jih katoliški duhovni v tej
reoni deželi spreobkernili. Biskarlanje,
ki so se po Rupči hrepneli, niso se le
spreobkernjenja podpisali, bili so tem več
temu nasproti.

Justav I. Vasa pa to po svoji navadi hi.
tro konča. On namreč ukroti hudobne in
osabne Biskarlanje in ačniga rdečo,
suknera Henrika Lorena v ječo verže.

On vse zmeriši in redovniši ustanovi
in spreobkernjenje resnočno podpisal.
Onjenje in cerkvena naprava je delo

Dragotina II. Duhovni pastirji gospoduje, 64
jo po očiški cer svoje sreče in čeravno
močno svoje ljube brate molajo, vendar
tudi prav revnobo ranje skerbé. Laplanje
prav radi v cerkev hodijo in švedski or.
nanovavci skoraj vsi njih jekik govo,
re. V Norvegi je učidel tolnača treba.
Lastonj si peradevajo Lapljane dankega
jekika naučiti, ne čislajo jih pa tudi bolj,
kot na pol ljudi. Ko bi se s njimi čarobi.
ja manj čislala, bi se tem revežem prav
slabo godilo. (Dalje sledi)

Kavkaz in ondetno ljudstvo.

Po Moritz-u Wagner-ju.

Spisal J. Tusch.

Dva dela sveta meji Kavkaz, na njegovim
podnožji stoji zibel človeškega rodu; nar
stareji pesmi junaske so celi čas od ondet
donele in v sedanjim času so se spet omladile. —

Kamrje z opreko se še da zidati, pa me vem, kako bi se kamrje z lesom sprejemalo. Lerva dva sta pri svoji razločnosti vendar še esake, ali vsaj podobno obstojnosti. Ali ni pri prijatlih ravno tako?

Kaj je nada? — Nada je svetje na drevju, lepo je in veliko ga je, toda, koliko nam bo sadu prineslo? Morebiti celo nič. —

Celo nebo z oblaki zakrito vidiš, ne mi, ali, da sonce nitjer ne sije. —

Bog ne dela hudega, ampak je le pripravi. Ravno tako pri otroku, kogar se s solni, ni žarki stamnili, ni solne otroka oslepilo, ampak je le svojim žarkom priprustilo, slepiti ga. —

"Koga? kako kerai se z mano meri?"

Kaj ve, da dedov 3×5 imam. "

"Le prav prijatel, pa mi ne zameri, Imam jih več, moj ded je bil — Adam. "

Nekaj od zgodob in sig Lapljanov.

(Z Meyer's Volksblithe)
Sostavlil M. Dolše.

Toliko se prestejši malikovanstvo najde, kakorinsno je pri starih Lapjancih bilo.

Rusovski Lapljanci so se zdaj brez ko ne-
verniki, ker se nobeden zanje ne ječa.
Niso imeli ne tempeljnov, ne duhovnov.
Vsak oče je bil visji duhovnik svoje družine in
je stregal deleč od svoje hiše svetišče social.
Postavil je namreč prilično, nizko mizo, jo z
brezovino ogradi in lesen poringelj, ki Tierna
pomeni, nanjo djal. En par zarez v kore,
ninin korec je zaznamoval glavo in obraz Bo-
ga. Leseno kladio so naskriz skoxi deblo djali.
Dot od koče do svetišča bila je z vejami potres,
na ipi Lapljanje prav porizno po tej poti
lezel po vseh štirih, če je hotel bogu darovati,
ali kak drug opravek pri svetišči doversiti.
Nobena ženska se ni smela svetemu kraju bli-
žati in tudi ne skoxi zadnje sveto vrata iti,
- če bi bila smerti zapadla.

Razum teh lesnih, vsako leto ponovljenih ma-
likov, so iastili Lapljanje tudi čudovito shi.
Kane kamne. Če je namreč slajp kako ska-
lo čudno izvotlil, so jo razpostavili in ta bila je
"Storjunker", ki je kmalo, če je bilo več era,
vseh kamnov blizo, dobil ženo, stroke in druge
tovarše.

Yubmel ali Jumala je bil tako visok bog, da
se Lapljan po nobenem načinu njemu blizati
ni vedil in tudi ne poskušal. - Blize mu
je bil xi Tierna, gospodovavec duhov in Yui-
Di, kterega so tudi, dobrega starca "Klitah". -
Storjunker je manji bog. Ta beseda ne pomeni.

Drugega, kot "veliki gospod." Sedanji Lapljanije svoje duhovne "Storfare" zovejo, to je veliki oče. Storfunkar skerbi povod in vseh za živalstvo. Za sedlona so imeli posebno kuginjo, Bajrjo, ktere pa niso ne risali, ne na posebnih krajih častili.

Drugih bogov in duhov, katerih je bilo grozno veliko, niso pravno močno čislali, v sili so se j njimi celo sprijeli. Tako je enkrat Lato zapazil, da njegova hči suhih nog od čede bojde. Trečji si misli, gotovo je s Helom, hči Dobrim duhom, v zvezi in ta jo je ~~xx~~ čez močije nesel. Dolgo se na kamnu s Helom bojuje, pa ga ne more premagati, na zadnje, ga pa se sekira, ki jo je v roki derzal, hupo, ma ubije. Sekira je dolgo na bojišči brez nje ležala, dokler je ni en prebrisani Lapljan za sedlonove rogove zamenjal.

Sedlonovi rogi so pri vsakem darovanju ja, ko čislani bili. Okoli marsikterega svete, ga kraja je bila rožena ograja. Tudi so praven obesali mesene kose mnogoterih del trupla zaklane živali.

Do letu so napravili slamnate ležišče bogo, vsem v čast in ga s kurojo pomaxali.

Meso v božjo čast zaklane živali pa bilo je središče od vse družine in prijaznih sosedov.

/Konec sledi/:

95.

le od ptujcov, ampak tudi od doma-
cih. To se ve, da ga rusovski jezik je laški po-
vi, kar se že iz tega prevede, da tukajšni
priprosti Rusi domačijezik & z laškim
nekoliko mešajo. Tako bo vsak Odeski
vzrnil vsacega gospoda z besedo „signore“
nagovoril, in beseda „Ecco“ se jo čelo
v rusovski jezik vrnila. Ker so ti
oblyudenji Odeski narodi Evrope in t.
zveje priprotni, je tukaj skoraj tako
globodranje kot „tam v Bahelani“, ko
bil jim Bog je govorico gmiedel.

Nekaj od zgodeb in seg Lapljanov.

/Op. Mayer in sestavit. H. Polje/
Konec.

Lapljan so se precej radi nevero po-
pustili, - zdaj menijo, da je Juhmelj dobi
bog, Petkelj pa hudič. Ta prememba
je tudi pod vladarji iz hiše Berna,
dotor, ki so po vladarjih iz hiše Razov
sledili. Lapernija se pa ni tako lahko in
hitro zgubila, in se skoraj gotovo živi.
Per posebnih prilajnostih so pred se ka,
kega copernika so zgali ali jim pa glave
odsekali, zdaj jih pa raji živeti in segna,
sati pustiti.
Laperniški boben Hun se menda zdaj
rabi. Posebno ga ptujci skrivajo in

občasne selitve ga na zadnje seni priveže
je. Tudi je podolga in naraven iz izdela
konega brezoviga stebela, čez katerega se o,
pukena kositna koža preprežena in z
mnogo terimi podoban i okrnjena.
Rabili so ta boben, če so gredili, kteremu
logu morajo darovati, kar so pokazali
krogi, ki so bili v sredi kože rahlo pri-
vezani.

Ta tudi pri drugih priložnostih so ta boben
rabili, pri boleznih, tatvariah s. t. d. Keshi
se so govojali, jih v vročo deblo vstikali,
in jim pridjati sekir in lopate in
kresalo. Se je per pokopovanju kaj napine,
ga prijetilo, je boben terjal skorej vselej eno
darila za popokanje mrtve in potem je
bilo vse dobro. Kaj poglavitni so bile
zamaknjenja. En krožec je so položil na
gnaninje solnca, in copernik je ga,
cel preperati. Drugi so gnanim prepe-
vali, in so mogli peti, če je on omedel.
Po dolgi omedlevici se udovih mož spet
zdravi in prepoveduje od popotovanja
po daljnih krajih, iz katerih je sabo vsa.
Ktere gnanimja prinesel. Sosedje so
se zelo takeh prestopovanj bali in ve-
likrat svoje sime v hrube posiljali, se
tega niti. Kterega so logovi posebno
ljubili so ga podpirali v hudih boleznih
po razloku starosti. Tudi je tretjo

skopirajo močnega dosegel, je videl in čul vse po širšem svetu. Ta velika vidnost mu je bila velokrat škodna, ker ga je kmirano nadlegovala.

Nosili so in še nosijo pri sebi majhne Duhovalce, katere čez svoje sovražnike, pa tudi tje v an dan spruše. Ti Duhovalci so dvojni: Gornji in Spodnji. Spodnji so enaki majhnim vidnjevim živalim brez perut, drugi so pa kroglice narejene iz prave lahke rumenkaste voone, ki je nabrana iz bešičnih semen. Naj nevarnejši so posezniki (škurki) v tremi vozli. Če prvi vozni razveže, pride dober veter, so drugi, prihrummi vihar, se tudi, so pa vse razgruši.

Čer Lapljanje pod trojno vlado žive, je tudi njih stan razločen. Ru- vovska vlada se malo zanje neča. Škorej raona kacija je tudi v Norve- gi, pa tukaj je že več za njih omislo storil Nil Skotifloth. V Šved- so pa že v drevje uvedeni in o posebnih časih pridejo tudi Duhovalci k njim.

Švedski Lapljanec ni raona velika in se kmirej manjša. Njih življenje je ravno tako mično, kakor pri nas priprovalih berščev. Neumno je po- milovanje, če tako ljudstva sahnejo in zginujejo, pa tudi neomiljeno se tega veseliti. Pri tucetih obkolitvah moramo se varovati, kakor zdra- miki, ki v levici žilo umirajočega dolmita derži, Desnica pa na svoji prsti proboči in po enaki meri udariti svojega srca udarke že umirajočega dolmita vkeje.

Škure in ondote

(Op. J. Tušek)
Dolje.

Vračm naravni prizori, katordine v mnogoteri različnosti delajo v ti- rokih in svajarskih plaminah čudne oblikov podobe, baro polni ovil pri volnčnih inbodu in zahodu, viharji in posebna kisa Prag uničmitov. nahajičena megla, katere izmišljene podobe kakor pošasti nad hribom in dolino plavajo, se v Skarlagu malokdaj vidi. Čisto jasno nebo je tukaj polebi navadno. Le onkrat 8. avgusta 1844 smo vihar občudovali, kles